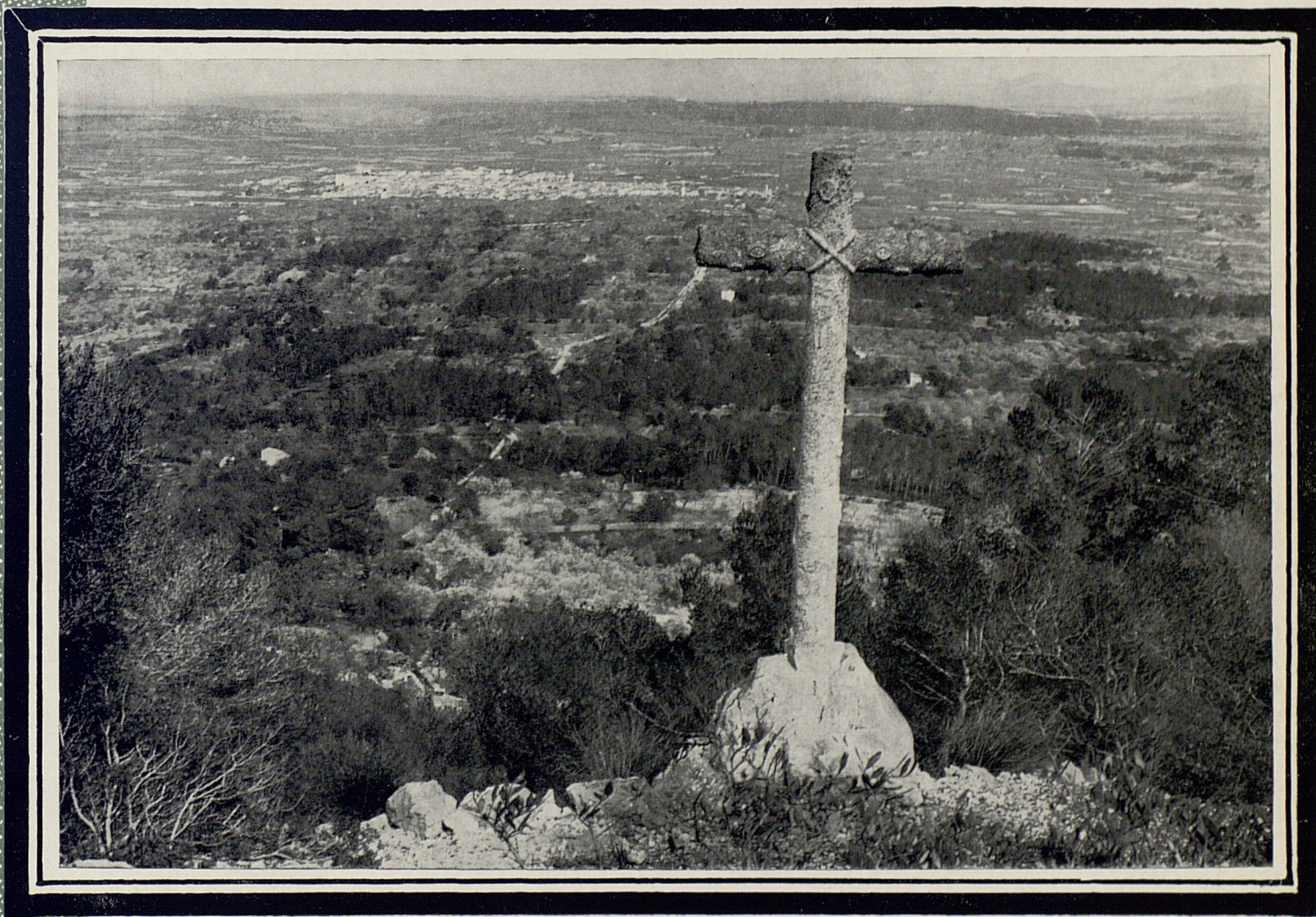

RUTES

AMAGADES DE MALLORCA

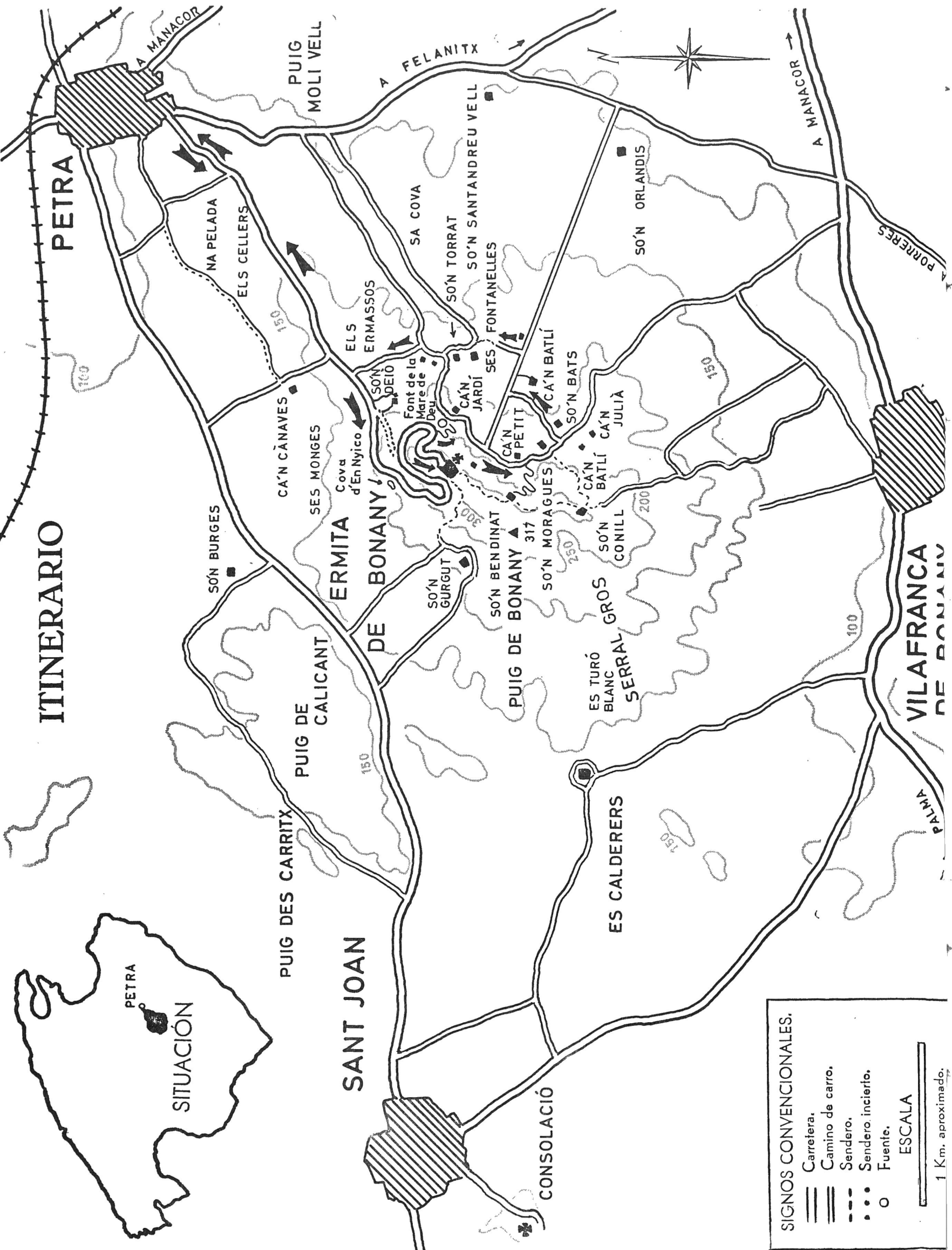

PUIG DE BONANY

(Des de Petra)

29

ITINERARIO

SIGNOS CONVENCIONALES.

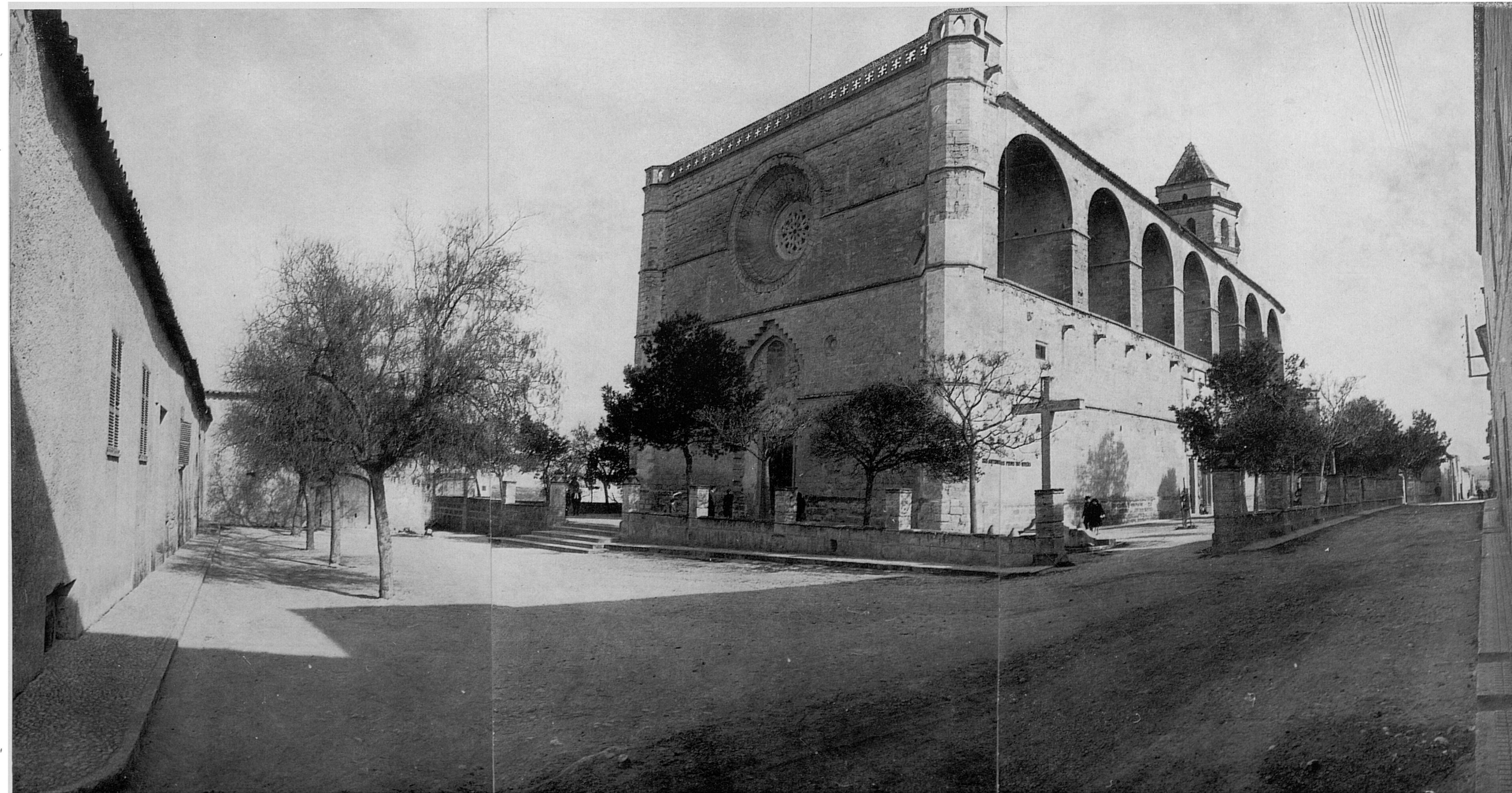
- Carretera.
- Camino de carro.
- - - Sendero.
- Sendero incierto.
- Fuente.

ESCALA

1 Km. aproximado.

COBERTA. — Creu de pedra en el Puig de Bonany, commemorativa del comiat de Fra Juniper Serra a l'anar-se'n a les missions d'Amèrica, el 8 d'abril de 1749. En el pla la vila de Petra.

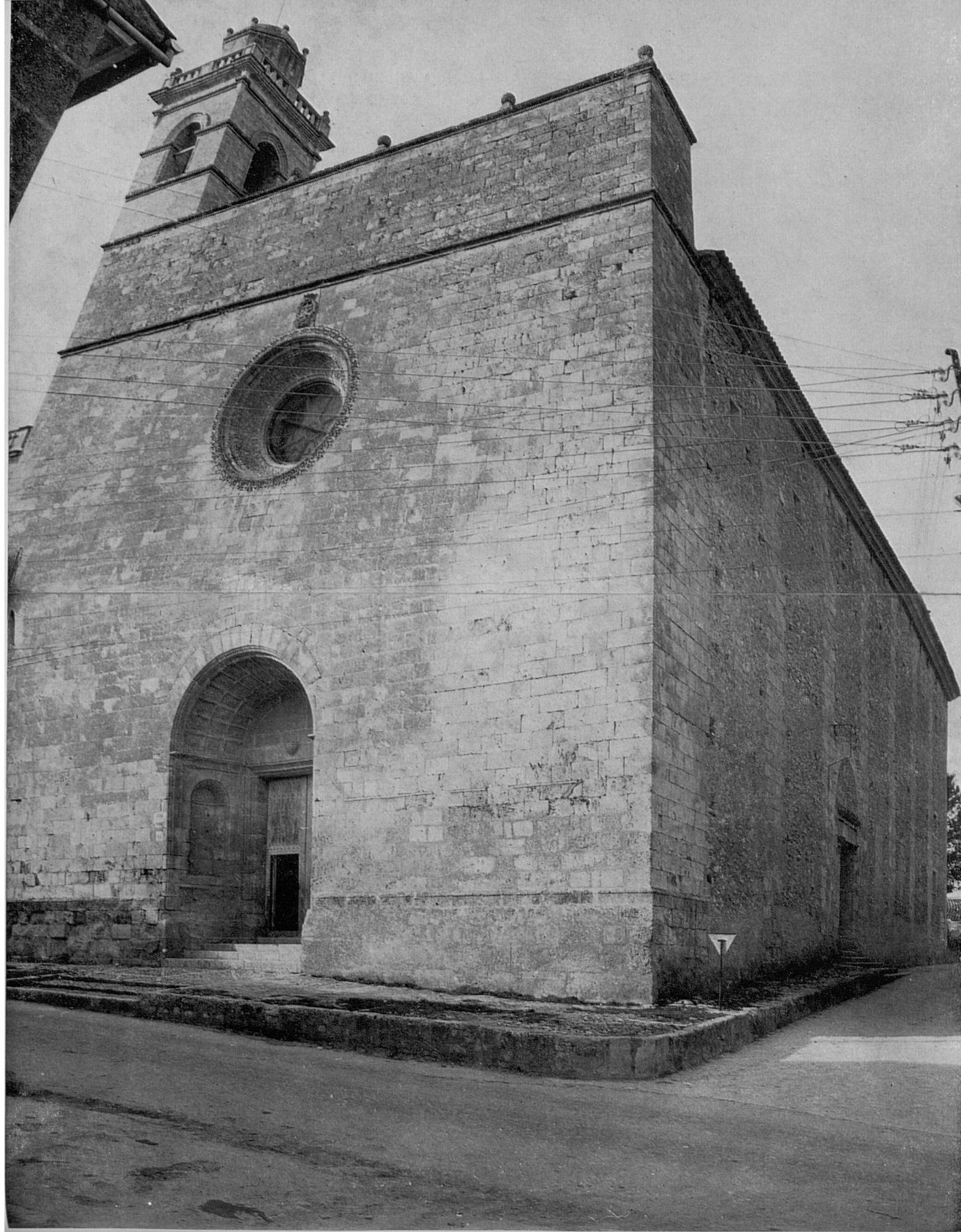
El Puig de Bonany és una modesta altura de 317 metres damunt el nivell de la mar —molts menys respecte a les terres circumdants—, que s'eleva sobressortint solitaria entre d'altres pujollets encara més modestos, en una zona predominantment (Segueix a la contracoberta posterior)

1. La nostra caminada que, com es diu en la introducció, no serà molt llarga, s'inicia en la placeta davant l'església parroquial de Petra, a fi d'incloure en aquesta ruta els llocs de la vila que consten clarament relacionats amb Fra Juníper Serra el seu fill més preclar, orgull no sols d'aquest poble i de Mallorca sinó també de tota Espanya.

En aquesta església, d'estil gòtic, començada en 1582 i consagrada en 1730 i encara no acabada del tot —observi's la manca d'ornamentació del portal occidental—, rebé el sant baptisme, el dia 24 de novembre de 1713, un infant anomenat Miquel Josep Serra i Ferrer, que més envant, en fer-se frare, adoptaria el nom de Fra Juníper en record del jove companyó de sant Francesc d'Assís.

Aquesta fotografia és presa dejorn una fresca matinada de diumenge del febrer d'enguany, 1968, quan la gent se n'anava a missa. Per això no ens fou possible de prendre cap vista de l'interior de la nau, que té indubtable interès arquitectònic. Tampoc no ens en pogueren facilitar cap a la sacristia, per no tenir-ne.

23. Una altra església de Petra a on perviu el record de Fra Juníper és el temple de sant Bernadí, part de l'inexistent convent franciscà de la vila. La construcció data del s. XVII. En l'escola que hi tenien els franciscans aprengué de lletra el jove Serra, que hi anà a escola fins a edat de 16 anys que, decidit a fer-se frare, passà a Palma per tal de prendre l'hàbit blau dels menorets franciscans en el convent de Jesús a fora-porta de la Ciutat, avui desaparegut. L'església de sant Bernadí, conservada quasi intacta, és tota ella com un museu de la ingènua i candorosa devoció popular d'altres temps. Els altars estan dedicats a sants franciscans, els noms dels quals donaria més endavant Fra Juníper (nostàlgic record de la pròpia infantesa) a algunes de les seves fundacions californianes, esdevingudes avui populoses ciutats. En el cor admiram a més —i qualsevol l'hi pot veure— un petit i rar orgue portàtil d'època, digne de figurar entre les peces notables d'un museu de la música. Oferim aquí la vista exterior de la vella església amb els seus dos portals —frontal i lateral—, demanant indulgència per la defectuosa perspectiva, deguda a la manca d'espai, per a captar-les millor.

4-5. En el carrer del Barracar Alt n.º 6 hi ha la casa que es dóna com a natal de Fra Juníper. La primera foto en mostra el frontis principal; la segona el posterior, presa des del corral del fons. A la dreta, davall un porxo, el forn de coure pa.

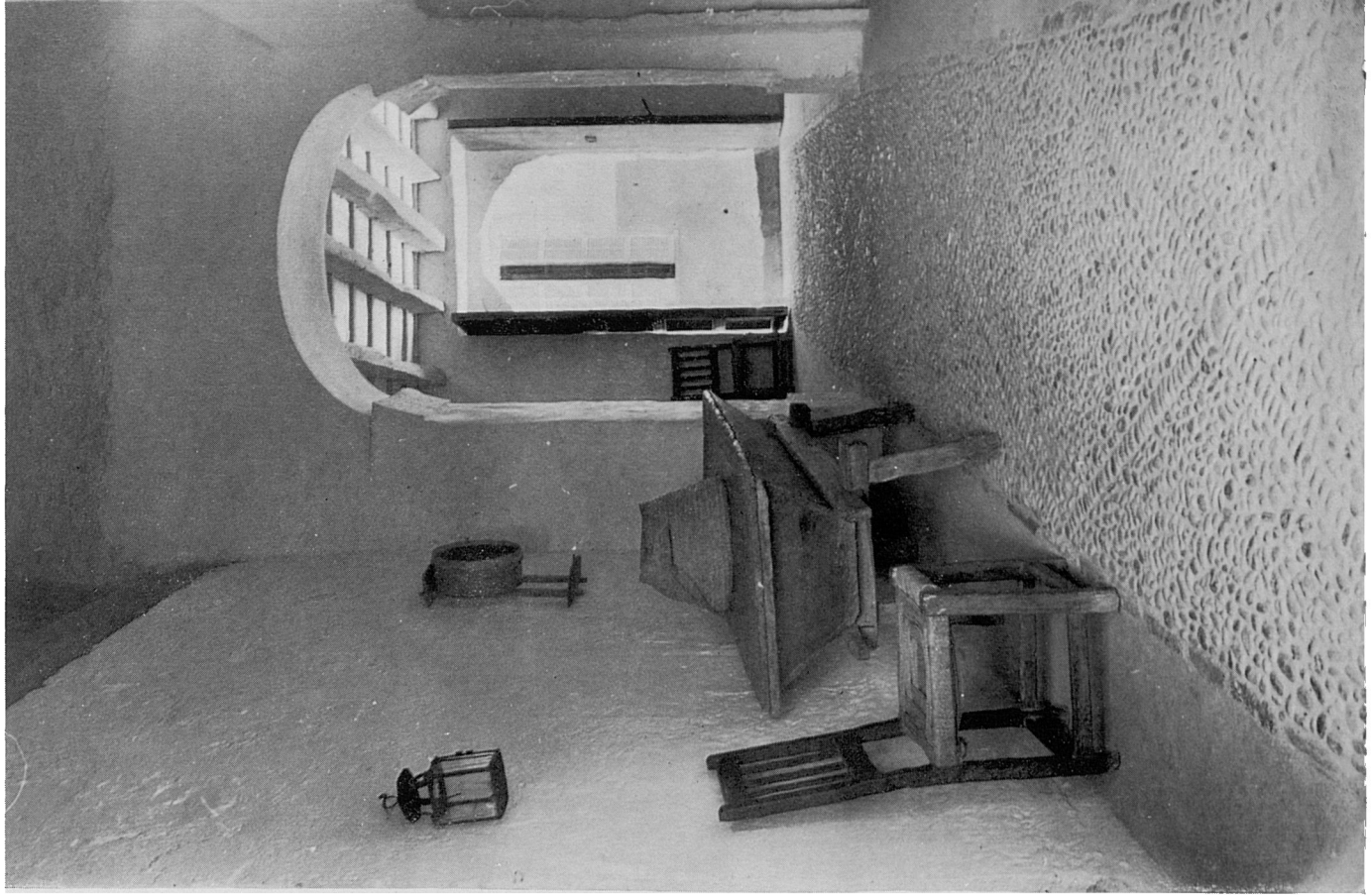

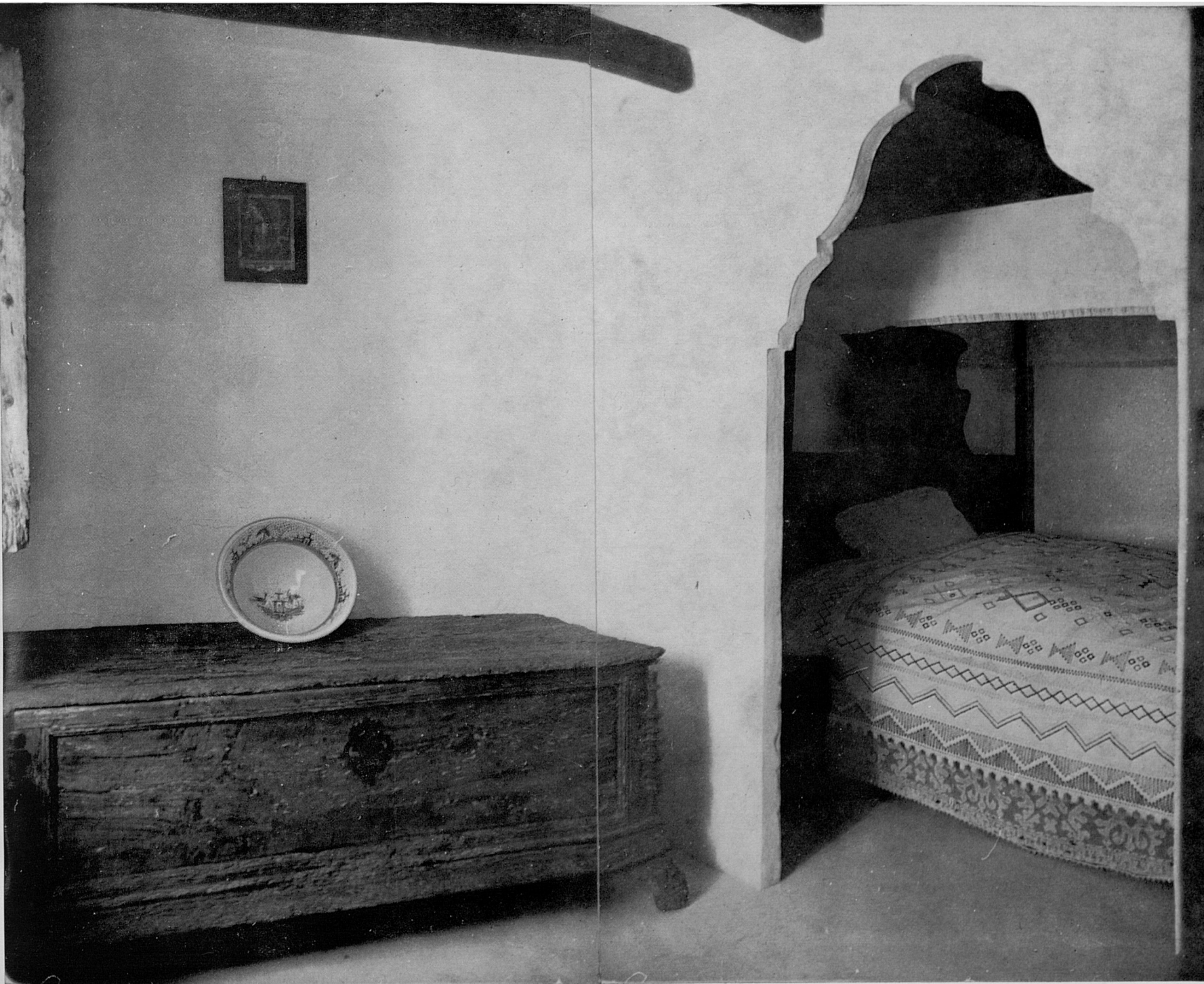
6-7. L'interior de la casa ha estat ambientat amb mobles i estris convencionals arreglats aquí i allà. Això és l'entrada, en vista presa des del mateix portal a carrer. La foto núm. 7 mostra el detall del passadís entre l'entrada i el corral posterior, pres des del punt diametralment oposat a la núm. 6, o sia de la porta de sortida al corral.

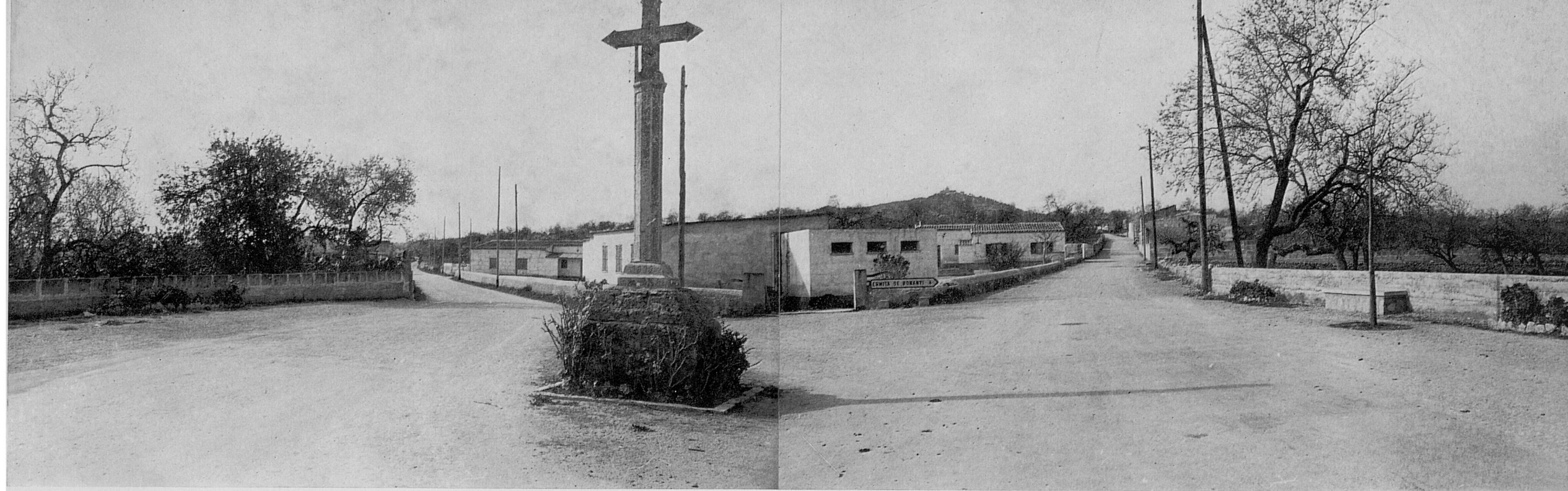
La casa és de proporcions reduïdes, amb poques i petites habitacions de distribució típicament popular i molt humils.

La planta superior, a on es puja per l'escala que es veu arrencar a l'esquerre, és un sostre a on s'exhibeixen vells reies i altres estris usats en les feines del camp. I vora els sotres, al final de l'escala, hi ha...

8. ...aquesta petita cambra, amb una encara més petita alcova, totalment ocupada ara per un llit de cobricel. La cambra és tan esquifida que amb prou feines si pogué ésser fotografiada, malgrat del gran angular empleat, gràcies a haver-la presa des de l'exterior.

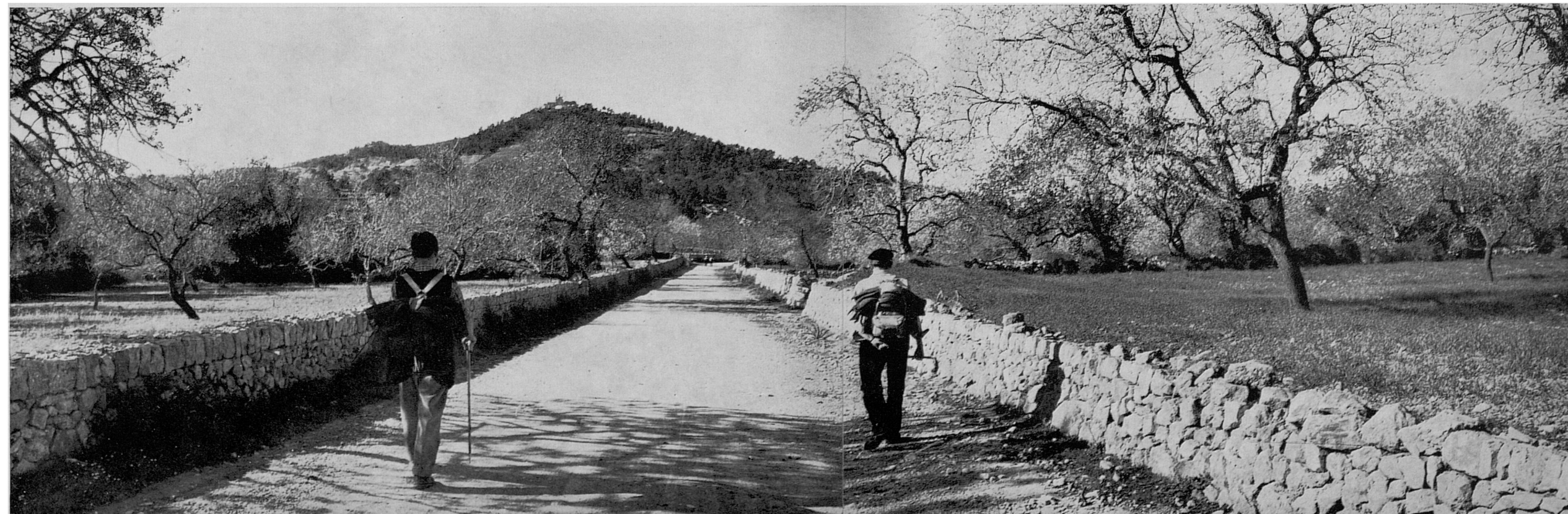

9-10. El camí del puig i ermita de Bonany —que es veuen al fons, lluny,— s'inicia així en els afores de la vila, arrencant de la carretera de Manacor, i aviat ultrapassa les darreres cases dirigint-se cap dret al puig per tal d'escalar-lo pel coster nord.

11-12. Sempre encarrilat per rústiques parets que tanquen parcelles de conradís, van apareguent desiara a una i altra banda cases de pagès més o manco modernitzades, però sempre amb aspecte d'humil rusticitat. Qualcuna, com aquesta, es veu amb senyals d'estar habitualment ocupada.

13-14. Ens anam acostant al peu del Puig de Bonany. Allà dalt, al capdamunt, es veu cada cop més detallada la silueta del santuari, retallada sobre el cel. El camí ve pujant des de la sortida del poble. En aquest indret el deixam momentàniament, preguent una desviació a la dreta, per acostar-nos a veure...

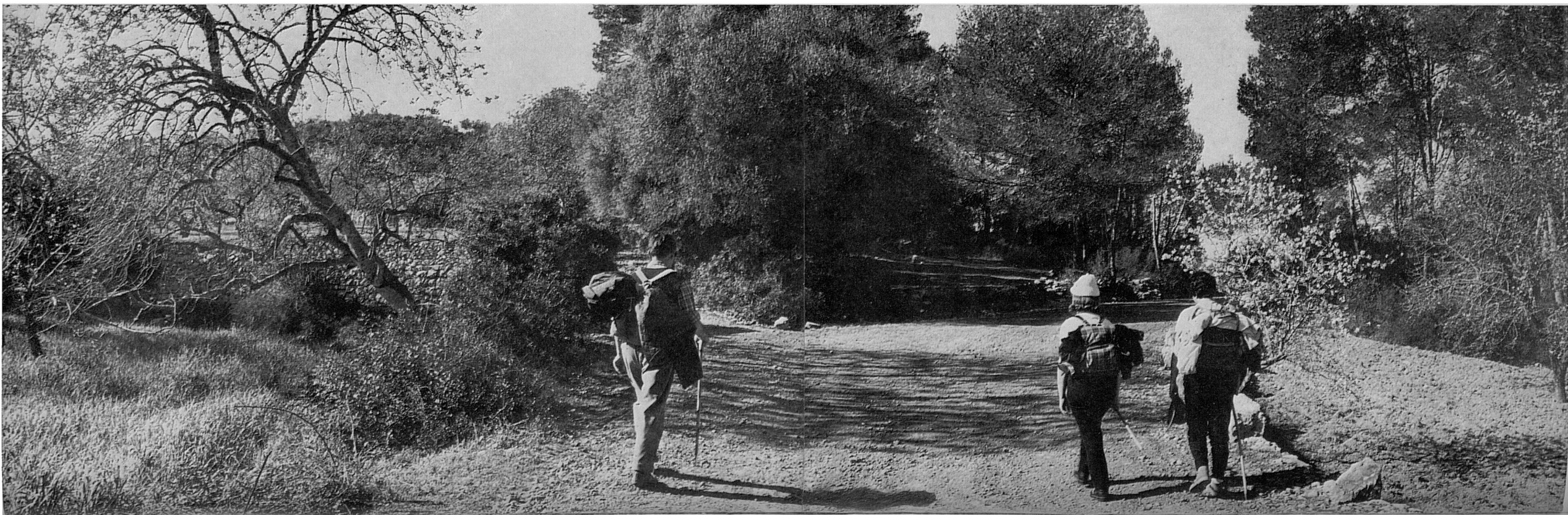

15-16. ...les cases de Ca'n Cànaves, velles i de rústic aspecte. Qui sap si no existien ja talment, poc més o manco, en els temps juvenils de l'evangelitzador de Califòrnia. Els estadans de les cases ens sortiren a rebre, donant fe així que allà no s'havia interrompuda l'activitat.

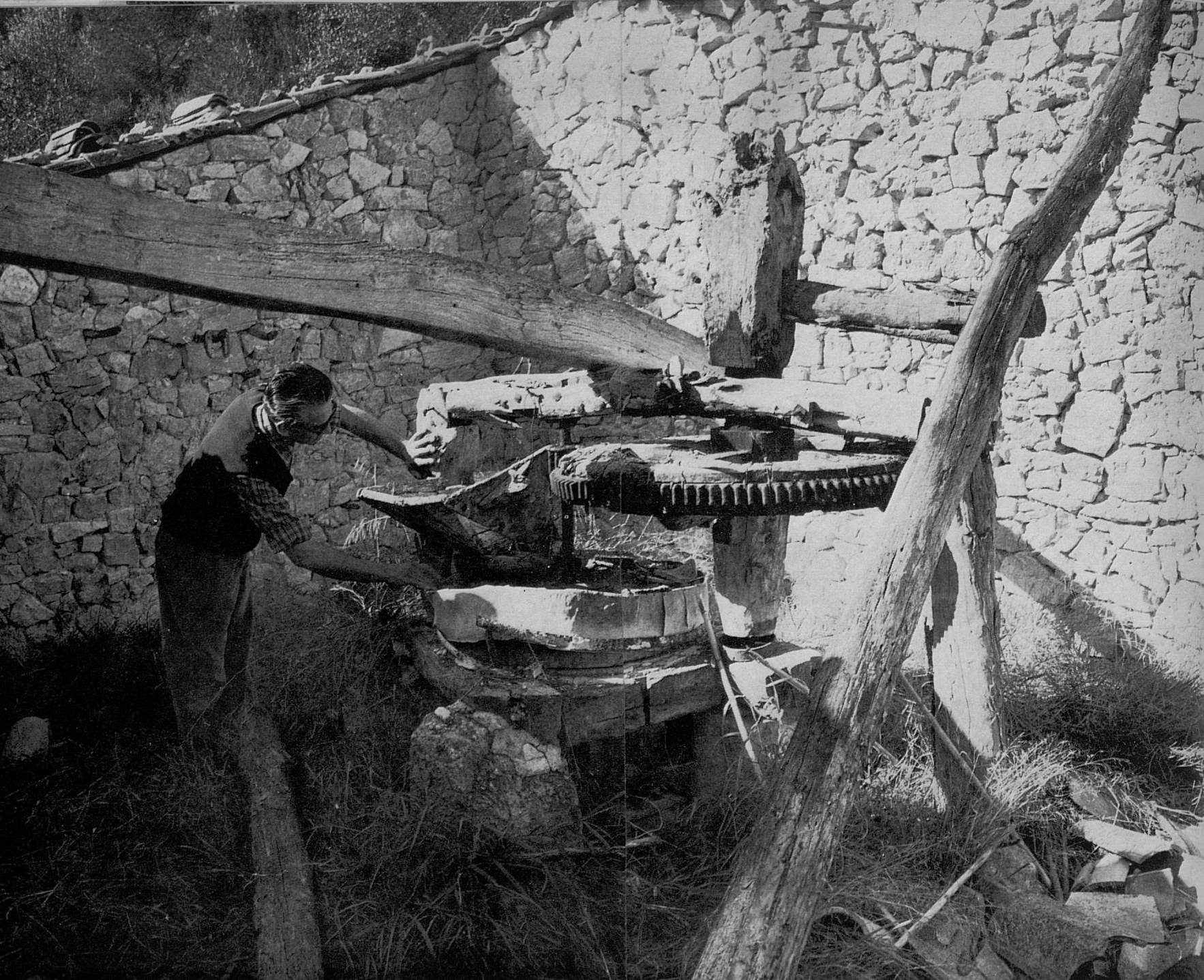
17-18. Ens tornam a trobar en el camí. En la primera foto es veu una desviació a mà esquerra, que és per allà on tornarem capvespre tancant aquí el circuit; en la segona, un poc més amunt d'aquell punt, es veu arrencar a l'esquerre l'antic camí d'accés al santuari abans de la carretera actual. Interrumpim novament la marxa i ens dirigim pel camí vell a visitar...

19-20. ...les antigues cases de Son Deió que, mig arruïnades, estan deshabitades i tancades.

21. Això és el que queda del que fou molí fariner de Son Deió, de tracció animal. Instal·lat en un afegit de les cases, tot ell està en ruïnes i fins i tot la teulada s'ha ensorrat.

22. Vora les cases hi ha aquest pou d'aigua de beure, que no té coll i pel que es veu no sembla haver-ne tingut mai.

23. Per tal de donar l'aspecte general de la configuració del terreny ens hem separat un poc de les cases de Son Deió, cercant aquesta panoràmica. A mà esquerra es veuen les dites cases ja en el coster del Puig de Bonany; allà baix, en el pla, compareix la vila de Petra, i al fons llunyà les muntanyes de la zona d'Artà rematades a l'esquerre per la punta del cap de Ferrutx. Aquí més prop, al peu de la muntanya, una zona alternada de bosc i conradís, per on passarem a la tornada.

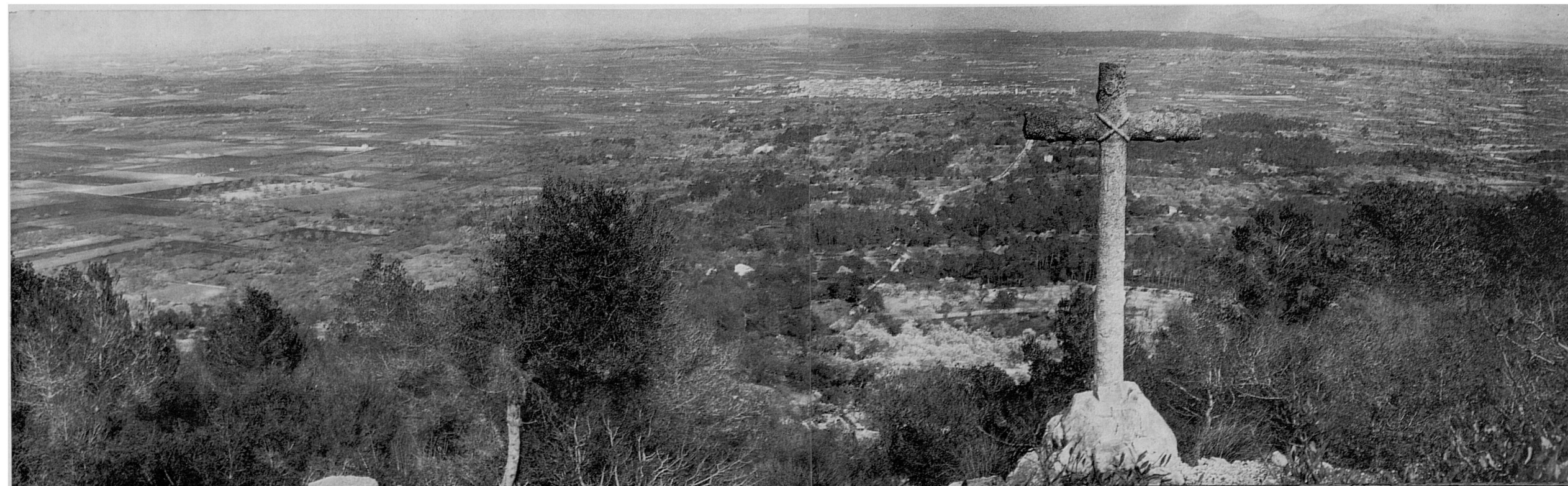

24-25. Son Deió està constituït per dues cases independents. Les abans fotografiades corresponen a Son Deió de Dalt; aquestes són les de Son Deió de Baix, que presenten aquest atractiu aspecte rústic. Estan molt prop de les altres, igualment tancades i deshabitades i, per més que sembli impossible, foren també fogar de famílies pageses, qui sap des de quan i per quantes generacions, fins a l'actual absentisme del camp.

26-27. Hem tornat a la carretera, que es retorç coster amunt cap al cim. Prop ja del santuari, s'erigí a la vora del camí aquesta creu de pedra encarada, com es veu, cap a Petra, en record del sermó de comiat que en 1749 predicà Fra. Juníper poc abans d'embarcar cap a les missions d'Amèrica.

28. I ja, passada la derrera volta del camí, arribam a dalt del Puig de Bonany, a una placeta davant el portal d'entrada del recinte exterior del santuari; aquest portal, obert damunt el pla de Petra, és un esplèndid mirador amb extensíssims panorames. El camí segueix un tros més encara, travessant una mena de propileu, a on unes rajoles policromes en els nínxols dels brancals recorden escenes de la trobada de la imatge de Nostra Senyora de Bonany.

29. Franquejat el portal d'aquest recinte exterior arriba el camí al replà del capdamunt, a on es troben el santuari i les dependències de l'ermita.

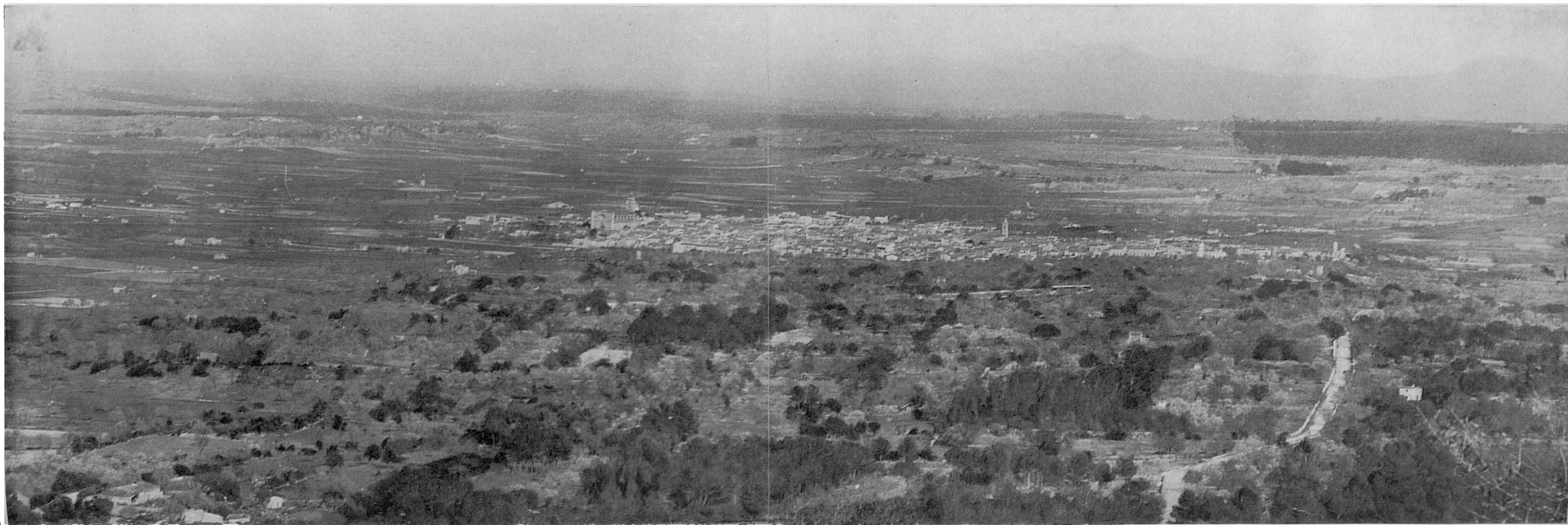
30-33. Agraim a l'ermità que ens atengué tan amablement l'haver-nos permès de fotografar-lo vora el pou de l'ermita, deixant així constància en aquesta Ruta d'una imprescindible estampa ambiental.

Les altres fotografies, cedides pels ermitans a fi d'esser publicades aquí, són vistes de l'interior de l'església amb el retaule, de la imatge de Nostra Senyora de Bonany en el seu canbril i fora de l'església, a l'aire lliure, amb el pla i la vila de Petra per fons.

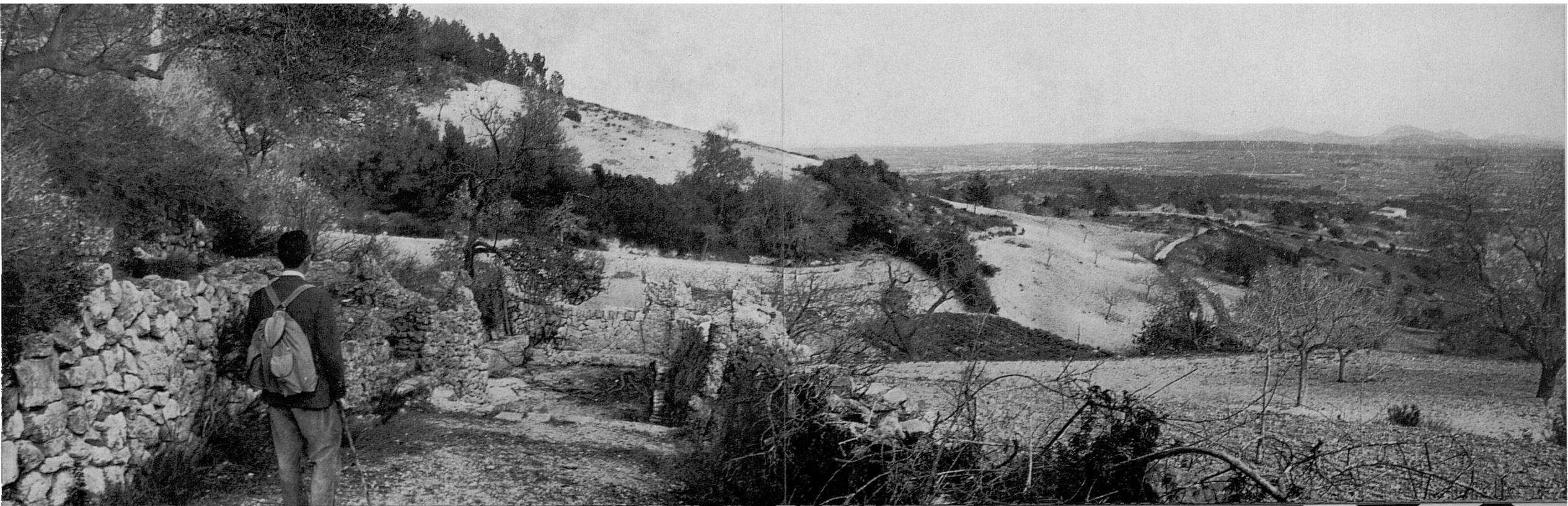
34-35. Des de davant el santuari es veu allà baix Petra, que en aquesta foto apareix precisament emmarcada pel portal del recinte exterior. De més cap a fora prenim amb teleobjectiu aquesta altra vista del poble, en la part inferior central de la qual es veu un tros de la carretera de pujada al santuari.

36. Seguint el nostre itinerari prenim un camí que arrenca d'una de les voltes prop del santuari i que baixa en direcció sud, fent escalonades voltes pel coster, fins a...

37. ...la Font de la Mare de Déu, lloc que trobam visiblement descuidat i, segons sembla, poc visitat. Es troba ja bastant avall, just en la línia divisòria entre el bosc que cobreix a redols el coster i les marjades de conreu. Vora la font hi ha un hortet propietat dels ermitans. Des d'allà es pot anar o venir fàcilment de Son Deió amb sols travessar un tros de coster.

38. Aquesta és la Font de la Mare de Déu, lloc on es situa la llegendària aparició de la Verge al pastoret. La vista està presa en direcció contrària a l'anterior, núm. 37. Tal com es veu la font està soplujada per una petita cova —¿la de la trobada?— eixamplada i decorada amb l'afegit d'una fornícula de marès de gust pseudorústic.

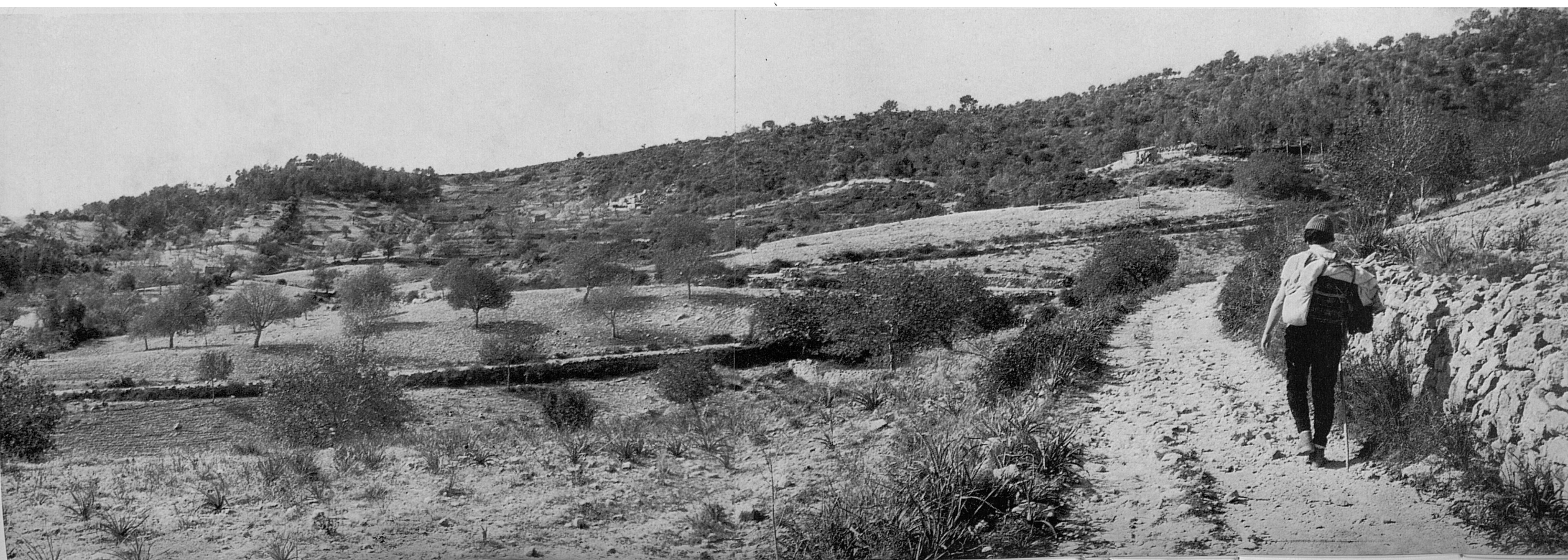

39. Una reixa de ferro tancada amb cadenat clou el petit nínxol en el qual hi ha una imatge de pedra de Nostra Senyora de Bonany que, estranyament per cert, no reproduïx la figura de la que es venera en el santuari, encara que també està asseguda i amb el Nin damunt els genolls.

L'aigua de la font, quan n'hi ha, es pot abastar sense necessitat d'entrar a la cova, per entre mig dels barrots centrals de la part baixa de la reixa. El caixó de ferro que es veu subjecte a la part interior de la reixa fa de bacina per recollir les almoines dels visitants.

40-41. Molt prop de la font hi ha Can Jardí, modesta i vetusta casa pagesa avui deshabitada que, segons ens informà un ermità, perteneix també, per compra, al patrimoni del santuari. Té un aljub exterior, i davant les cases femem la nostra pausa pel dinar, per haver trobat eixuta la Font de la Mare de Déu. Es aquest un lloc tranquil i molt aprofitat a l'hivern.

42. De just devora Can Jardí es veu així el Puig de Bonany i el seu santuari.

43. Per seguir l'itinerari prenim en direcció sudoest el camí que passa per darrere Can Jardí, que aquí es veu enfilant cap a una caseta de camp. Un poc a mà esquerra del centre de la fotografia compareixen les cases de Son Bendinat,...

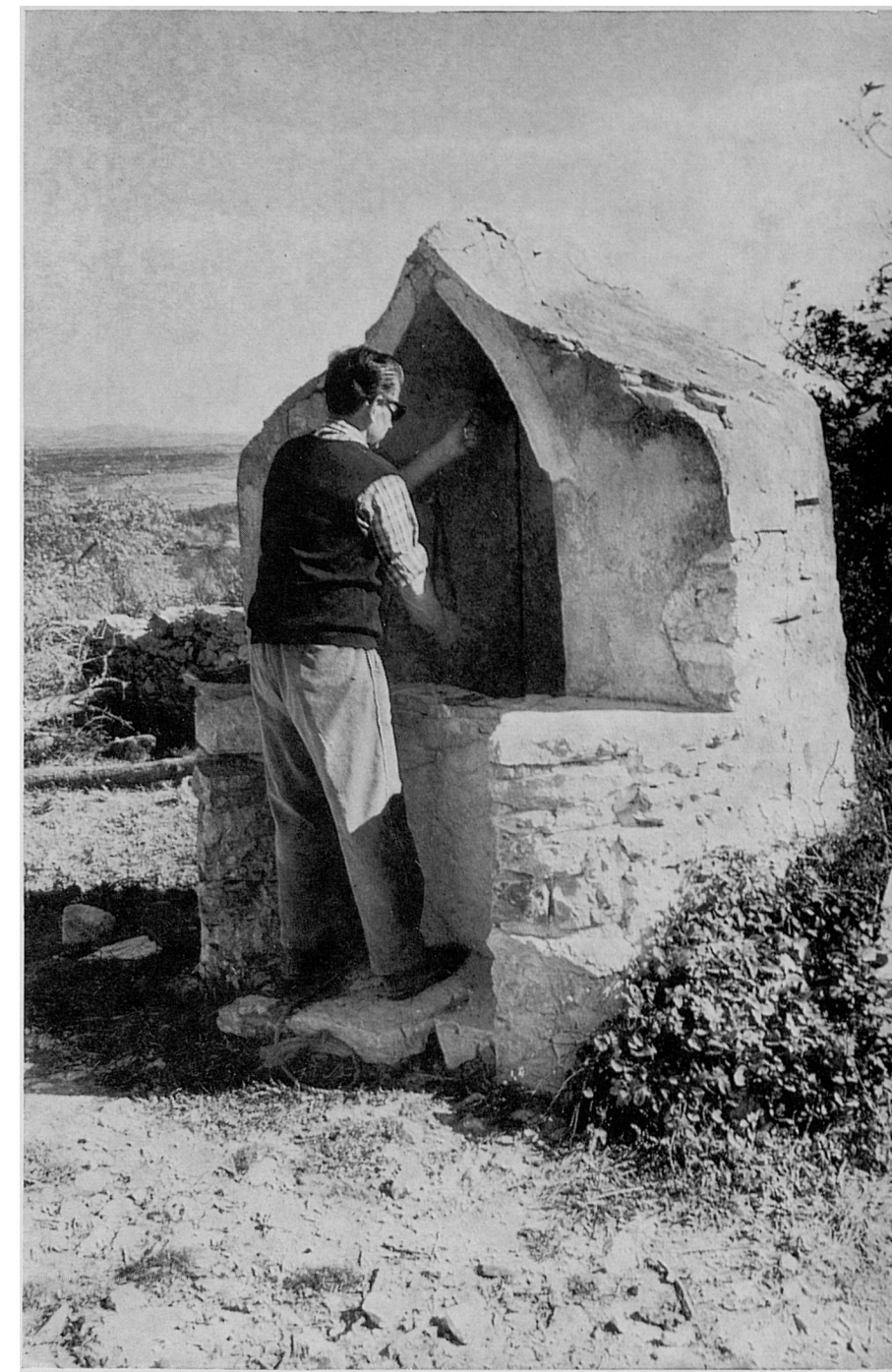
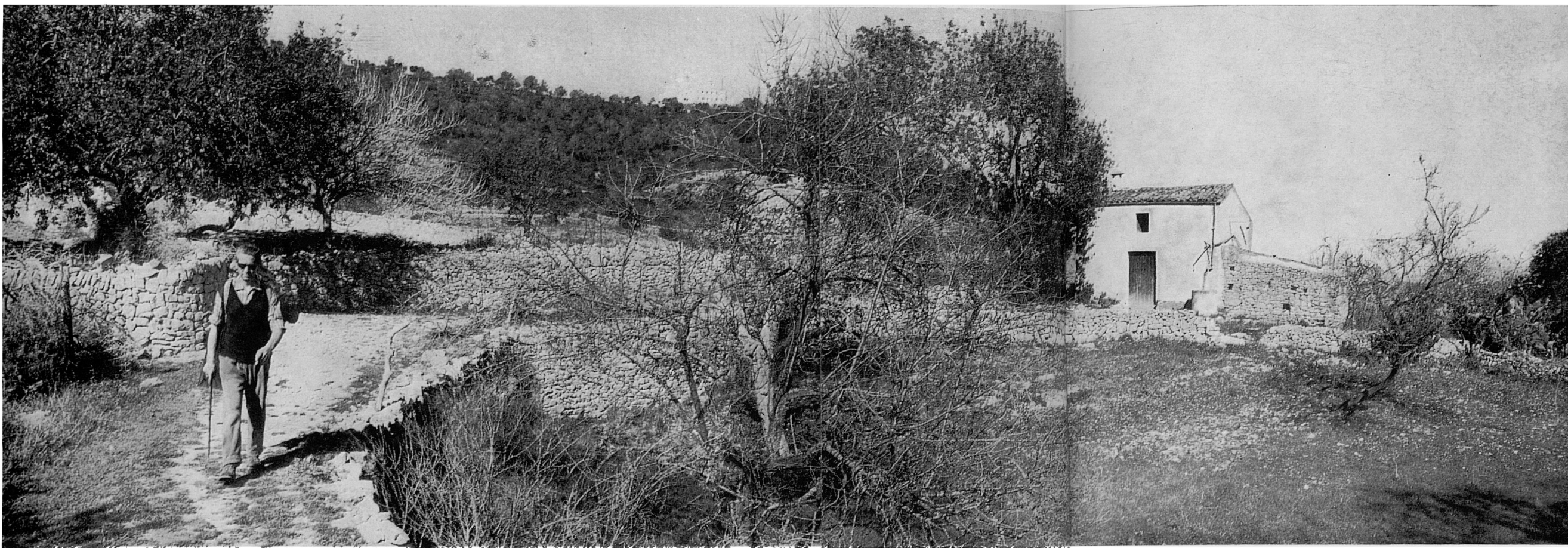

44-45. ...per arribar fins a les quals hem de deixar el camí vora les de Can Petit i pujar pel camí particular de Son Bendinat. Aquestes cases i la possessió són d'una família de Vilafranca. Sortosament aquell diumenge els amos hi eren, i ens veren arribar sorpresos i expectants, puix no era freqüent, ens digueren, de veure gent estranya per aquells paratges.

Quan es feren càrrec de la nostra visita ens informaren amablement sobre certs extrems del nostre itinerari, i la madona es volgué retratar davant el portal mentre tractava de mantenir a ratlla un ca que no parava de lladrar i de mostrar-nos les dents.

Ens digueren que la casa no tenia per dins res que valgués la pena d'esser fotografiat; i així deixàrem Son Bendinat, recuperant el camí general vora...

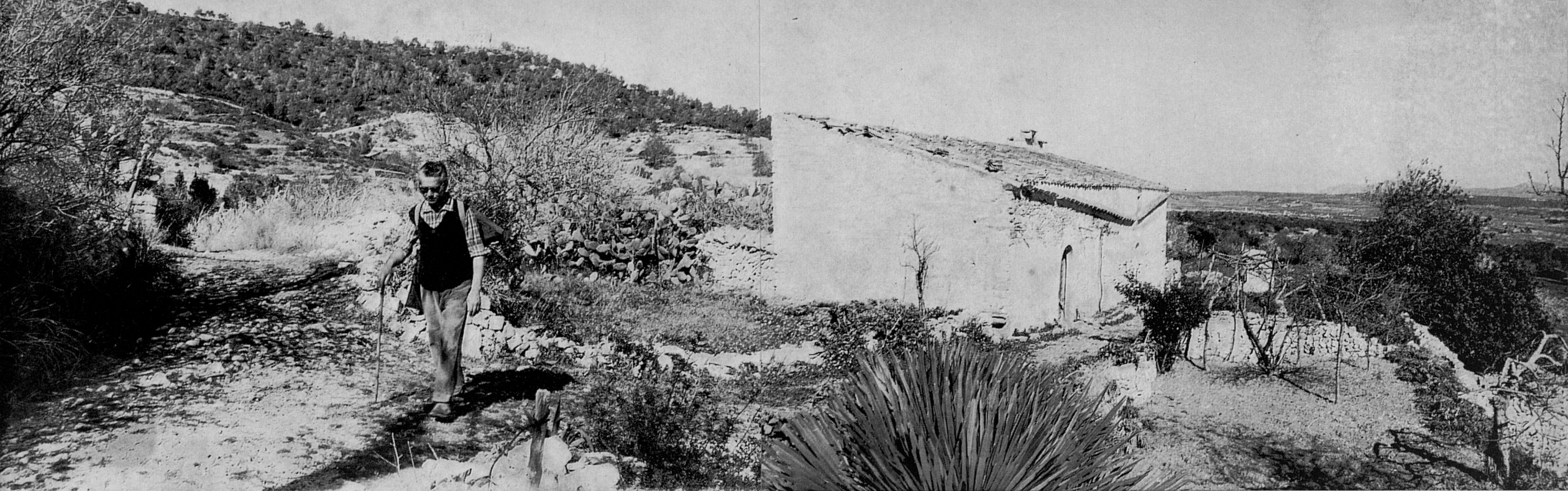
46. ...les cases de Can Petit que, com es veu aquí, no tenen cap interès. També estan deshabitades.

47-48. Un poc més enllà s'arriba a Son Moragues, a on les cases, humils d'arquitectura com totes les d'aquests encontorns, tenen una patina de vetusta rusticitat i el típic aspecte de les velles edificacions pageses mallorquines.

Es veuen igualment deshabitades encara que els amos hi deuen venir sovint, com deixen entendre l'aviram que hi campa i un ca d'intranquilitzador aspecte, fermat allà i poc lladrador.

Davant la casa —centre de la fotografia major— hi ha un pou amb un coll d'estranya coberta d'arc apuntat, que és el que mostra de cara la foto menor.

49-50. Deixades les cases de Son Moragues el camí segueix pujant entre oberts terrenys de conradís a la vista d'extensos panorames. Dalt el Puig de Bonany es veu en totes aquestes fotografies el santuari, encara que degut al color cendrós de l'edificació i per estar sobreil·luminat de front a penes si ressaltava damunt el fons del cel.

51-52. Un poc més envant hem de tòrcer a l'esquerre perquè seguint el camí que duim baixaríem a Vilafranca. Abans de reprendre el nostre itinerari, seguim unes quantes passes per fotografiar les cases de Can Batlí de Dalt, avui ja no habitualment ocupades, i les de Can Julià, abandonades i en ruïna, que mostren aquestes fotografies.

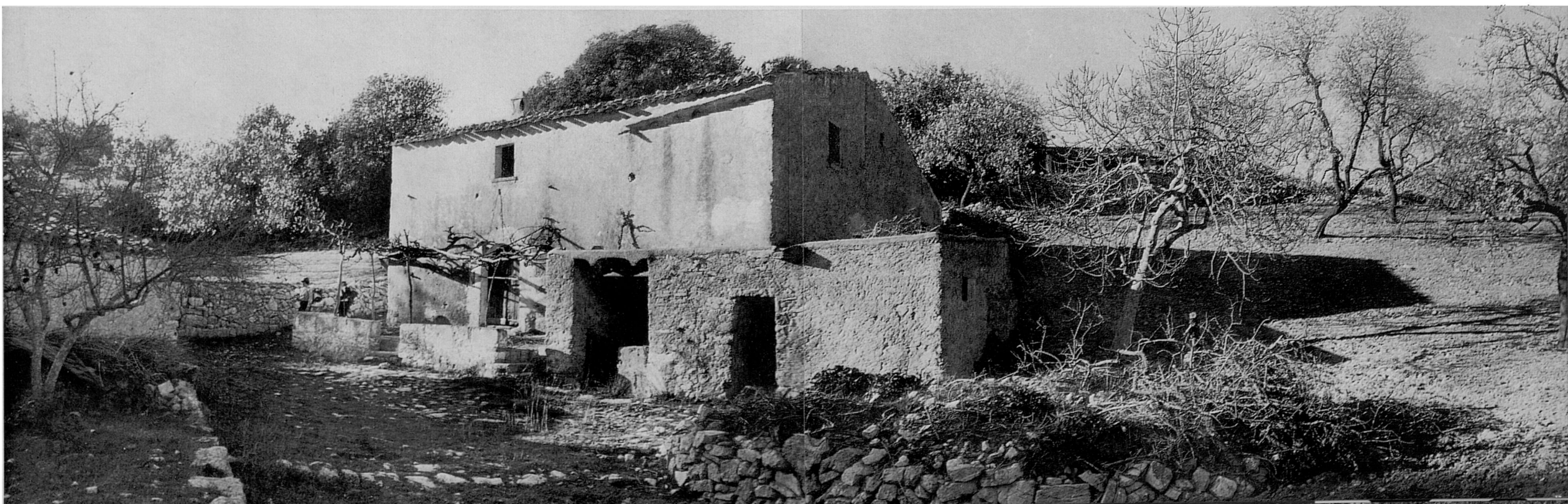

53-54. Tornam a prendre l'esmentada desviació vers l'esquerre i començam a baixar la falda del Puig de Bonany, a on encara ens trobam. Des d'aquí es dominen fondes llunyanies. En la foto 54 es veu a la dreta, quasi a la ratlla de l'horitzó una allargada taca blanquinosa: és Manacor.

55-56. Al poc temps de iniciada la baixada —vegi's novament la foto 53, quasi al centre— trobam les cases de Son Bats, ja també deshabitades i de les quals oferim aquestes dues vistes. Es troben, inexplicablement, en una depressió amb una total manca de vista i amb aspecte trist. El camí les passa per darrere sense tocar-hi.

57-58. Després, (cal fer atenció a les indicacions de la marxa si es segueix aquest itinerari, ja que entrem en el sector on pot haver-hi alguna confusió) el nostre camí enllaça amb un altre que baixa dret pel coster i prop del qual es troben les cases de Can Batllí de Baix, igualment sense habitar, i un poc més enllà...

59-60. ...s'ha de tòrcer de bell nou a l'esquerre (vegi's la indicació d'una casa més enllà del recolze) arribant el camí a una tanca de conradís, a on s'acaba. Salvada la paret de la tanca es trobarà un caminó o senderó que travessa una curta zona de bosc, arribant tot seguit davant les cases de Ses Fontanelles,...

61-62. ...també deshabitades i de les quals oferim aquestes dues vistes.

63. Per darrere les cases se surt al camí que ve de Can Jardí, camí que travessam i, passat el segon portell que està obrint aquí el companyy...
64. ...ens acostam a fotografiar les cases de Son Torrat, que tenen també aspecte de no estar habitualment ocupades, encara que semblen ateses.

65-66. Pel camí particular d'accés a Son Torrat sortim a una altre camí general que enfila al nord i vora el qual trobam aquesta altra casa, també abandonada, que no hem pogut esclarir qué li diuen;...

67. ...i un poc més amunt aquesta altra de iguals característiques.

68. S'ha de seguir, sense fer cas de les desviacions a mà dreta, i sempre en direcció nord. Poc després de deixar la darrera casa fotografiada, el camí enllaça, unes passes més enllà de la barraca que aquí es veu, amb la carretera de pujada al Puig de Bonany, en el punt de la foto 17, com allà es digué.

69-70. Desfet el tros de carretera descrit al principi, ens trobam de bell nou davant la creu a l'entrada de Petra, allà on iniciàrem la pujada al Puig de Bonany, i a on pren fi aquest suggestiu circuit, que ens ha posat davant els ulls uns paratges, encara no invadits, que conserven el vell aspecte de la Mallorca d'antany.

plana de l'interior de l'illa. Es troba situat —i quasi equidistant d'elles— enmig de tres viles que la circumscriuen formant un triangle: Sant Joan, Petra i Vilafranca de Bonany.

Malgrat la denominació explícita d'aquesta darrera vila, el Puig de Bonany és eminentment petrer per la seva indiscutible vinculació territorial, històrica i tradicional a la avui en dia extensament famosa pàtria de Fra Juníper Serra.

Petra, que té el Puig de Bonany com el més preuat i estimat indret de la seva geografia, ha construït amb la col·laboració dels ermitans un amplíssim camí d'accés al cim, camí que arriba fins a les mateixes portes de l'ermita-santuari de Nostra Senyora de Bonany.

El circuit que es descriu en aquest fascicle és senzill i sense complicacions. La meta és la part del puig que mira a Petra, i es relaciona amb el santuari i la devoció mariana a Nostra Senyora de Bonany. Concebut així no es pot eludir l'evocació de la figura de Fra Juníper, a qui foren habituals i familiars no tan sols aquests mateixos paisatges sinó també —no han canviat tant que la majoria no puguin ésser els mateixos que ell recorregué i contemplà— aquest mateixos humils camins i aquestes mateixes cases humils de pagesia que van sortint ençà i enllà tot fent camí.

Per això quan concebérem aquest circuit pensàrem que necessàriament havia d'ésser també una ruta juniperiana, i hem recorregut aquests llocs amb la unció emocionada de qui sap que va seguint les petjades d'aquell gran missioner, afortunat forjador de pobles. I al identificar aquestes vivendes, amb la seva humilíssima arquitectura rural, tals com ell mateix les va veure un dia o molt semblants, tals com sens dubte es delità recordant-les en la nostàlgia de la llunyana ausència, a la vora d'un remot oceà, ens hem complagut doblement en la contemplació d'aquestes construccions modestes, i ens han sonat com a cosa entranyable i familiar els seus noms intrascendents i populars com Son Deió, Can Jardí, Son Bendinat, Son Bats, Can Batlí, Ses Fontanelles... Encara s'aguanten, per mes que enmig d'un trist abandó i mig arruïnades, com a record d'un passat no massa llunyà i tanmateix a punt de desaparèixer.

Aquest circuit està a l'abast de tothom. No és ni llarg ni pesat i discorre sempre per camins plans i ben marcats, que ni tan sols requereixen calçat especial. No hi ha més que un punt —entre Can Batlí de Baix i Ses Fontanelles— a on el camí es trenca i fins i tot cal saltar una fàcil paret; però es tracta només d'una trentena de passes, sense més dificultat que la possibilitat d'un ocasional foraviar-se.

Per altra banda, es pot arribar perfectament en cotxe des de Petra fins a les mateixes portes del santuari. Aquesta és la forma més corrent per a la immensa majoria. Està clar que fent-ho així queda eliminada la resta del recorregut aquí descrit.

Sia com sia, val bé la pena de pujar al cim del Puig de Bonany, i disfrutar allà dalt d'una diada en plena naturalesa, i de les amples panoràmiques que ofereix aquella altura damunt la plana circumdant.

EL SANTUARI DE BONANY

No són moltes ni molt antigues les notícies que tenim d'aquest santuari, notícies que remunten inicialment a principis del s. XVII. Les de temps anteriors sobre un culte antic a la Verge en el Puig d'en Burges —nom primitiu de l'actual Puig de Bonany, enclavat en la abans anomenada Alqueria Maria—; la imatge amagada abans de l'ocupació agarena, que faria remuntar la talla fins al s. VIII; la miraculosa trobada posterior dins una cova entre resplendors celestials per un humil pastoret (escena repetida arreu en la ingènua taumatúrgia popular) i el culte posterior, amb l'erecció d'una capella en

el lloc mateix de la trobada, tot això no passa de piadosa llegenda sense més fonament que la fantasia.

Per la seva part la imatge actual de Nostra Senyora de Bonany no sembla anterior al s. XVII i és possiblement coetània de l'erecció en aquella altura d'un primer santuari cap a l'any 1606. Tampoc no se sap en quin moment començà a ésser anomenada amb l'advocació actual, encara que en documents de 1611 s'esmenta ja el *Puig de Nostra Senyora de Bonany*. Per a més ampla informació sobre el particular es pot consultar l'obra recent del P. Gaspar Munar *Los Santuarios marianos de Mallorca* (Palma, 1968), que du la bibliografia possible.

Quant al motiu o raó d'aquesta advocació, sembla obvi tractant-se d'una imatge que reb culte enmig d'una zona eminentment rural i agrícola, que tingué sempre des d'antic com a primordial preocupació de la seva existència el demble de les collites amb el permanent desig d'un "bon any".

La primera capella de que es té notícia, dedicada a la Verge en el Puig d'en Burgues, fou erigida per iniciativa i a despeses d'un rector de Petra, Miquel Vicens, en compliment d'una promesa o com a personal acció de gràcies. S'acaba d'edificar vers 1606. Era, naturalment, molt modesta i hi pujaven els petrers per diversos motius de culte, processons o rogatives per demanar pluja, salut o un bon any per a les collites.

L'any 1896 es va fer càrrec del santuari la Congregació d'Ermitans de sant Pau i sant Antoni, que encara s'hi mantenen. En el lloc de la primera capella es bastí l'edifici actual, inaugurat i beneït el 28 de juny de 1925.

La ressenya que segueix es presa íntegrament de l'obra *Mallorca eremítica* (Palma, 1965) deguda a la ploma anònima d'un ermità d'aquella congregació:

«ERMITA DE N^a S^a DE BONANY. Basándonos en la tradición se sabe que este monte ya en tiempo de la dominación agarena, formaba parte de la llamada "Alquería María". Está situado a unos 4 kms. de la villa de Petra y a unos 317 metros sobre el nivel del mar. En la vertiente sudeste de dicho monte en época remota fue encontrada la imagen de María Sma. por un humilde zagal que apacentaba el ganado, según afirma la tradición. Al lugar del hallazgo se le denomina "Font de la Mare de Déu" por existir una fuente que brota de una cueva artificial en cuyo interior hay un facsímil de la portentosa imagen. Alguien ha querido suponer que la "Mare de Déu Trobada" recibió culto en la misma oquedad de la roca con una capillita a su vera ya desde los primeros tiempos, pero esto no pasa de pura hipótesis.

»En el año 1600 una gran sequía asoló la isla, permaneciendo mucho tiempo sin llover. En casi todos los pueblos fue escasa la recolección de granos y de frutos; sin embargo en Petra fue mucha la abundancia debido a las fervorosas súplicas que se elevaron al cielo por mediación de la Virgen. Este año fue llamado "bon any".

»El rector de la parroquia de Petra Mn. Miquel Vives [Vicens?] concibió la idea de construir un templo a la Soberana Madre para darle las debidas gracias por tan insigne favor concedido a sus hijos. Pensó que la titular no podía ser otra mejor que la antigua imagen, dándole el nombre del feliz año, o sea de "Bon Any". Las obras de la nueva Ermita dieron comienzo hacia el año 1604 en la cima del llamado Puig de la Alquería de María o también Puig de Son Burgues.

»No se sabe con certeza la fecha en que se dieron por acabadas las obras, pero sí, que una vez levantado el sacro edificio se puso la veneranda imagen, y que junto a ella se instaló un anacoreta llamado Bartolomé Rosselló. Este justo varón moría en 1637.

»Los jurados de la villa que habían tomado muy a pecho las obras, propusieron para sustituir al paje de la Virgen a otro llamado Fr. Matías Amengual, era este natural de Petra y profeso de la Orden de Mínimos y había morado ya algún tiempo en la Ermita de S. Honorato de Algaida. Con la venia de los Superiores pasó a residir a esta Ermita llevando vida solitaria.

»En el año 1697 se iniciaron obras de ensanchamiento en la capilla así como en las demás dependencias adjuntas que serían muy reducidas. Parte de estas son las que ocupa la comunidad actualmente.

»El Sumo Pontífice Pío VI en el año 1783 concedió indulgencia plenaria en la forma acostumbrada a los que devotamente visitasen la Ermita en la tercera fiesta de Pascua.

»En 1876 el Papa Pío IX concedía tres indulgencias plenarias que se podían ganar en diversas fiestas del año que allí se celebraban.

»En 1885 se reformó y restauró la iglesia. En 1890 sufrió el Santuario los efectos de una gran descarga eléctrica, causando muchos descalabros en las paredes, principalmente en el camarín de la Virgen. Estos destrozos causaron gran consternación entre los devotos, pero con la ayuda desinteresada de los mismos fueron reparados los daños. En 1895 los jurados de la villa renunciaron a todos sus derechos adquiridos sobre la santa casa, entregándola a la autoridad eclesiástica, como única competente en bienes sagrados.

»El Sr. Obispo D. Jacinto Cervera aceptó complacido la renuncia y se dignó confiar el Santuario a la Congregación de Ermitaños de San Pablo y San Antonio. Estos, fieles a la obediencia, se trasladaron a Bonany el día 15 de febrero de 1896, haciéndose cargo del mismo, después

de sencilla ceremonia presidida por las autoridades y fieles. Los Ermitaños fundadores fueron: Er. Onofre, natural de Valldemossa; Er. Simeón de Villafranca y Er. Juan de Felanitx, encabezados por el Superior General Er. Pablo de Santa Eugenia.

»El libro, del que hemos sacado algunas notas (titulado "Apuntes históricos sobre el Santuario de Bonany de Petra" por Mn. Francisco Torrens, cuyo manuscrito original se guarda en el Archivo del Santuario) al citar la expresada instalación de los Ermitaños dice textualmente: "Si la historia imparcial de los tiempos desgraciados que ha venido atravesando nuestro Santuario consigna en sus páginas algún día nuestras locuras y desvaríos, no pasará tampoco en silencio la gran obra que nuestras pasadas Autoridades así locales como de la provincia, llevaron a cabo con la santa y por todos conceptos plausible instalación de los Ermitaños en Bonany; de esos varones singulares que apartados del bullicio y ruido del mundo, consagran toda su vida al servicio de Dios y de su Santa Madre en medio de la soledad de los montes y desiertos y entre las sombrías y solitarias paredes de sus celdas y ermitas."

»En el año 1918 se concluyeron las obras de la hospedería consistiendo en seis celdas, cocina y comedor, por tanto no es de mucha capacidad, pero lo suficiente para albergue de los peregrinos, ya que a los Santuarios de grandes hospederías no se va tanto por devoción como para veraneo, y este no es el fin por el cual se hicieron.

»En 1919 la bóveda de la antigua capilla se derrumbó sin ocasionar daños personales. En vez de levantarse de nuevo o repararla, se decidió una nueva construcción. En 15 de noviembre de 1920 se bendijo la primera piedra. La iglesia fue levantada sobre el mismo solar que la anterior añadiéndola el crucero y el camarín. El director de los planos y de las obras fue el Er. Agustín, natural del vecino pueblo de Villafranca. Para allegar fondos para las obras se recurrió a todos los medios; el pueblo, fiel amante de su venerada Madre, correspondió en gran manera ya sea contribuyendo con sus brazos ya con diversas especies. Una nota curiosa digna de ser consignada es el desprendimiento y amor al Santuario por parte de nuestro hermano en religión el Er. Cándido, actualmente octogenario y residente aún en el mismo Santuario. Este religioso llevado de su buen corazón consintió en vender sus bienes patrimoniales para adquirir la sonora campana que noche y día va difundiendo por los aires sus agradables y broncíneas voces para invitar a los Ermitaños y a los labradores de sus contornos a elevar el corazón a Dios mediante la plegaria.

»El día 28 de junio de 1925 fue bendecida solemnemente la nueva

iglesia por el Vicario Capitular de la Diócesis Mn. Bartolomé Pascual. Asistieron las autoridades y los fieles de los pueblos vecinos. Este templo que es el actual es de estilo corintio, y sus proporciones no guardan el debido orden ya que el emplazamiento sobre el solar de la anterior no lo permitió. Detrás del altar está el camarín de la Virgen, al que se sube por amplias escaleras.

»La Sagrada Efigie de Ntra. Sra. de Bonany es de las llamadas sentadas con el Niño Jesús sobre sus rodillas. Es de madera policromada con unas facciones muy hermosas, es el tipo de la mujer payesa mallorquina. Son muchas las alhajas que posee donadas por sus devotos, figurando entre ellas un riquísimo collar, obsequio de la finada bienhechora Doña María Montis.

»Furió en su Martirologio supone si la vetusta imagen data del siglo VIII, obra de los cristianos moradores de la isla antes de la dominación musulmana y escondida por ellos para evitar la profanación por parte de los seguidores de Mahoma. Otros eruditos en arte la hacen bastante posterior. De todos modos se trata de una imagen de María Sma. que, por el hecho de llevar muchas centurias recibiendo el ósculo de sus hijos que vienen a postrarse a sus pies, ya merece toda devoción y es digna de ser tenida con altísimo aprecio. Antiguamente iba vestida con ropas postizas que en mala hora estuvieron en boga para cubrir a las sagradas imágenes; al quitársela se le hizo una pequeña restauración, pero con arte y maestría.

»En el año 1749 un hijo ilustre de Petra venía a despedirse de su tierna madre antes de tomar rumbo a las misiones de la Alta California. Conocido actualmente de todos es este humilde franciscano Fr. Junípero Serra. Después de predicar el sermón llamado "des ramell" en la fiesta mayor del Santuario, el martes después de Pascua, en las cercanías del mismo se despidió para siempre de sus deudos y de la Virgen de Bonany. En este sitio hoy se levanta una gigantesca cruz de piedra labrada con primor.

»En nuestros días siguen subiendo con mucha frecuencia las devotas personas que en su tierna Madre ponen su confianza. Cuatro Ermitaños cuidan de este sacro lugar llamado por algunos "la Catedral de la Montaña", practicando la caridad con los peregrinos que solicitan su asistencia, así como cultivando los terrenos del Santuario, dando gloria a Dios y proveyéndose de lo necesario para su cotidiano sustento.

»No me queda sino pedir a Ntra. Sra. de Bonany que nos dé un año fértil en frutos de virtud, para que sea servida como merece y que nunca desampare a sus devotos hijos que a Ella recurren».

RUTES PUBLICADES

- 1.—Pollença - Castell del Rei. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 2.—Port de Sóller - Bàltx d'Amunt - Sóller (Pel Pas de S'Heura).
- 3.—Lluc pel camí vell de Selva.
- 4.—Valldemossa - Sa Gubia. (Per Pastoritx i Muntanya).
- 5.—Lluc - Torrent dels Boverons - Lluc. (Pel Pas de Sa Mata).
- 6.—Mortitx - Cova de Ses Bruixes - Mortitx. (Edició en mallorquí exhaurida).
- 7.—La Carretera a la Calobra. (Per Selva i Caimari). Edició en mallorquí exhaurida).
- 8.—Sant Jordi - Puig de Galdent - Sant Jordi. (Per la Vall de Punxuat).
- 9.—Solleric - Puig d'Amós - Solleric. (Per Comasema).
- 10.—Establiment - Pouet de Sobremunt - Establiments. (Per Sarrià i Bunyolí).
- 11.—Pollença - Puig de Ca - Pollença. (Per Es pujol i Fartàritx des Racó).
- 12.—Santa Maria del Camí - Avenc de Coanegra. (Pel Torrent del Freu).
- 13.—Mortitx - La Malé. (Per Pedruixella i Ariant).
- 14.—Castell d'Alaró.
- 15.—Torrent de Pareis. I) Escorca - L'Entreforc i La Fosca.
- 16.—Torrent de Pareis. II) L'Entreforc - La Calobra.
- 17.—Mancor de la Vall - Massanella. (Per El Rafal i Els Tossals Vells).
- 18.—Font des Garbell.
- 19.—La Capella Blava.
- 20.—Artà - Ermita de Betlem.
- 21.—Sóller - Puig de l'Ofre. (Pel Barranc de Biniraix).
- 22.—Orient - Serra de la Rateta - Orient. (Per Comasema i el Pas de Na Maria).
- 23.—Alaró - Talaia de Ca'ls Reis. (Pel Pas de S'Escaleta).
- 24.—Puig de Randa. (Des de Algaida, per Castellitx i Albenya).
- 25.—La Trapa. (Des de S'Arracó, per Ses Basses i el Cap Fabioler).
- 26.—Torre de Lluc.
- 27.—Morro de Sa Vaca.
- 28.—Volta del Puig Roig.
- 29.—Puig de Bonany (Des de Petra).

Fotografies i text; revelat, ampliació, unió de les fotografies i direcció de la edició: Jesús García Pastor.

Traducció del castellà: Joan Pons i Marqués.

Gràfic de l'itinerari: Melcior Rosselló Simonet.

Imprès per Miquel Ferrer Sureda.

Grabats: Grabograf, S. A. (Madrid).

Paper estucat Limoges fabricat per Sarrià C.A.P.

Depòsit Legal P. M. 1259 - 1968.

Es propietat de l'autor.

Prohibida la reproducció.

© Jesús García Pastor.

Preu de venda:

100 pts.

EN PREPARACIO: algunes altres.